

Wygasanie stosunków pracy z mocy prawa

Ustawodawca nazbyt często stosuje instytucję tzw. „wygaszania etatów” czy też „wygaszania stosunków pracy” z mocy prawa. Jest to mechanizm stosowany w przypadku przekształceń w administracji publicznej polegający na tym, że ustawa w sposób odmienny niż kodeks pracy reguluje sytuację prawną pracowników wobec przekształceń po stronie pracodawcy. Przyjęte w ustawach rozwiązania opierają się na tym, że pracownicy tracą pracę, jeżeli w określonym terminie nie zostają zaproponowane im nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie ich nieprzyjęcia w określonym terminie od dnia złożenia propozycji.

Przepisy które pozwalają na zakończenie zatrudnienia w ten sposób są wyjątkiem od zasady, że do wypowiedzenia umowy o pracę stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Należy zwrócić uwagę, że zastosowanie regulacji szczególnych dla określonej grupy pracowników wyłącza możliwość stosowania wobec tych osób przepisów Kodeksu pracy. Pracownicy nie mogą odwołać się do sądu w myśl k.p., nie są też objęci ochroną wynikającą z ustawy o zwolnieniach grupowych. Zastosowanie „wygaszania etatów” jest więc bardzo niekorzystne dla pracowników, ponieważ wielu z nich, nawet te osoby które podlegają szczególnej ochronie stosunku pracy (np. działacze związkowi, kobiety w ciąży, pracownicy na 4 lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego), z mocy ustawy traci zatrudnienie. Ponadto pracodawca nie wypłaca należnych odpraw zwalnianym pracownikom, bo ustawy o zwolnieniach grupowych nie stosuje się. Stosowane przy reformach przepisy nie wskazują kryteriów selekcji, pozostawiają wybór swobodnej ocenie nowego urzędu. Podkreśla się, że takie działanie uniemożliwia kontrolę decyzji i stawia urzędników pozbawionych w ten sposób pracy w jeszcze gorszej sytuacji. Zastosowanie tej instytucji pozawala więc na pełną swobodę w wyborze, komu etat wygaśnie, a kto zostanie w urzędzie. Stosowanie tego typu regulacji z oczywistych przyczyn nie można ocenić inaczej jak negatywnie. Pracownicy w tym wypadku tracą pracę tylko dlatego, że ustawodawca decyduje się na reformy w danym obszarze. Brak propozycji zatrudnienia pociąga za sobą negatywne skutki. Dlatego Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” niejednokrotnie zgłaszała Rzecznikowi Praw Obywatelskich problem nadużywania tej instytucji. Konstruowanie przepisów przy użyciu „wygaszania stosunków pracy” budzi poważne wątpliwości co do zgodności z konstytucyjnymi

zasadami sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP) oraz art. 24 Konstytucji stanowiącym, iż praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej. Rzecznik Praw Obywatelskich na bieżąco monitoruje regulacje prawne związane z różnego rodzaju przekształceniami organizacyjnymi podmiotów prawnych bądź ich likwidacją pod kątem nadużywania instytucji wygaśnięcia stosunku pracy w przyjmowanych regulacjach prawnych. Instytucja wygaszania etatów była już przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 13 marca 2000 r. sygn. K. 1/99 OTK ZU Nr 2 (32) 2000, poz. 59), który wskazał, że ustawodawca nie powinien jej stosować, gdy nie usprawiedliwia tego potrzeba zabezpieczenia innych niż ochrona pracy, konkurencyjnych wartości konstytucyjnych. Jednocześnie jednak TK orzekł, że stosowanie instytucji wygaśnięcia stosunku pracy w rozpatrywanym przypadku było zgodne z Konstytucją.

Pomimo podejmowanych działań zarówno przez NSZZ „Solidarność” jak również przez Rzecznika Praw Obywatelskich, ta wybitnie niekorzystna dla zatrudnionych instytucja jest nadal stosowana. W ostatnim czasie taki problem pojawił się ponownie przy okazji konstruowania przepisów wprowadzających reformę finansów publicznych. Zgodnie z art. 100 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241), stosunki pracy z pracownikami likwidowanych zakładów budżetowych oraz gospodarstw pomocniczych gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych wygasają z dniem zakończenia likwidacji, najpóźniej z dniem 31 grudnia 2010 r. Dlatego po raz kolejny Komisja Krajowa podejmuje środki aby zapobiec konstruowaniu przepisów przy użyciu tej instytucji w przyszłości.

Inna kwestia o której warto wspomnieć, bo wynika z zastosowania wygaszania etatów, związana jest z pozbawieniem ciągłości działalności podstawowej jednostki organizacyjnej związku. Taki wniosek wywieść można z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2010 r. SN uznał w nim, że w momencie wręczenia zwolnienia dyscyplinarnego społecznemu inspektorowi pracy nie korzystał on już z ochrony. Jego kadencja wygasła, gdy weszły w życie przepisy ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy, likwidujące dotychczasowe struktury administracji lokalnej. Społeczny inspektor pracy jest wybierany do konkretnego

zakładu pracy – tłumaczyła w uzasadnieniu do wyroku Katarzyna Gonera, sędzia Sądu Najwyższego – gdy traci on byt prawny, skraca się także kadencja na tej funkcji (por. Rzeczpospolita z 22 marca 2010 r.). Podobnie będzie z organizacją zakładową, likwidacja struktury pracodawcy powoduje likwidację organizacji

związkowej w tym zakładzie. W nowym zakładzie powołuje się związek na nowo.

- **Ewa Podgórska-Rakiel**, specjalista, Zespół Prawny KK NSZZ „Solidarność”, Raport Praca Polska 2010

Dane GUS

Inflacja

Wskaźnik inflacji w marcu 2010 r. wyniósł **2,6%**.

Bezrobocie

W marcu 2010 r. odnotowano zmniejszenie się liczby bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy oraz stopy bezrobocia w porównaniu z poprzednim miesiącem i jednocześnie wzrost obu wskaźników w porównaniu do marca 2009 r. Liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych była większa niż przed miesiącem, ale mniejsza niż przed rokiem. Równocześnie więcej osób niż w lutym br. oraz w marcu 2009 roku zostało wyrejestrowanych z urzędów pracy. W końcu marca br. urzędy pracy dysponowały większą liczbą ofert pracy niż w lutym 2010 r., oraz większą niż w analogicznym okresie ub. roku.

Podstawowe miesięczne wyniki			
Marzec 2010 r.	Luty 2010 r.	Stan w końcu miesiąca	Marzec 2009 r.
2076,7 w tys.	2101,5 w tys.	bezrobotni zarejestrowani	1758,8 w tys.
12,9 w %	13,0 w %	stopa bezrobocia rejestrowanego	11,1 w %
242,8 w tys.	238,8 w tys.	bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ)	252,3 w tys.
267,6 w tys.	189,7 w tys.	osoby wyłączone z ewidencji (odpływ)	212,3 w tys.

Liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy **w końcu marca 2010 r. wyniosła 2076,7 tys. osób (w tym 1016,0 tys. kobiet)** i była niższa niż przed miesiącem o 24,8 tys. osób (tj. o 1,2%). W ujęciu rocznym wzrosła ona o 317,9 tys. (w analogicznym okresie 2009 roku zanotowano jej wzrost o 40,0tys., tj. o 2,3%). Z ogólnej liczby bezrobotnych 43,5% mieszkało na wsi.

Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w marcu 2010 r.

Wyszczególnienie	III 2010			I-III 2010
	w liczbach bezwzględnych	II 2010 = 100	III 2009 = 100	I-III 2009 = 100
Sektor przedsiębiorstw				
Zatrudnienie w tys.	5293,7	100,0	99,4	98,7
Przeciętne wynagrodzenie ogółem (brutto) w zł	3493,42	106,2	104,8	102,8
w tym bez wypłat z zysku	3491,57	106,2	104,8	102,8

Materiał zebrała i opracowała: **Maria Kościńska**

Źródło: GUS, MPiPS, strona www.solidarnosc.org.pl